

Stichting voor Bodemkartering
Wageningen

Rapport no. 389.

Directeur: Prof. Dr C.H. Edelman

TOELICHTING BEHORENDE BIJ DE SCHEETS BETREFFENDE
DE BODEMGESTELDHEID IN ROMEINSE TIJD
VAN DE OMGEVING VAN 's-GRAVENHAGE

door:
Ir L.J. Pons

Januari 1955

INLEIDING

De schets van de bodemgesteldheid in Romeinse tijd van de omgeving van 's-Gravenhage werd samengesteld uit diverse gegevens. In de eerste plaats werd gebruik gemaakt van de gegevens van een veldonderzoek in het Westland door de Geologische Dienst, welke gegevens ons door genoemde Dienst welwillend ter hand werden gesteld. Verder werd gebruik gemaakt van de Geologische kaartbladen 30 II, III en IV, van de bodemkundige rapporten van het Westland (van Liere, 1948), de Bloembollenstreek (v.d.Meer, 1952), de verkenning van het noordelijk gedeelte van de Provincie Zuid-Holland en enkele gedetailleerde onderzoeken over kleinere stukjes van het betreffende gebied. Verder werd enige literatuur geraadpleegd en maakten we gebruik van enkele aanvullende waarnemingen, die ten behoeve van andere doeleinden werden verricht.

BESPREKING VAN DE KAART

De kaart 1:25.000 met bijbehorende legenda spreekt voor zichzelf. Bij verschillende legendapunten kunnen nog de volgende opmerkingen gemaakt worden:

1 Open water. Rivieren en zeearmen

In overleg met de Geologische Dienst is in het Westland een open kreek getekend. De aanvoergeul van de Prae Romeinse sedimenten in het Westland lag waarschijnlijk in Romeinse tijd nog min of meer open. In welke mate en tot hoever is niet bekend. De verbrede mond van de Oude Rijn mondde nog westelijker dan getekend is, in zee uit.

2 Strandwallen en oude duinen

In het stadsgebied van Den Haag zijn de lijnen helaas minder nauwkeurig dan elders om begrijpelijke redenen. Ook het strandwal zand dat momenteel door minder dan 1 m klei of ander materiaal bedekt is, is aangegeven onder hetzelfde legendapunt. Het lag in Romeinse tijd aan de oppervlakte.

3 Oevers van de Maasmond

Dit is een moeilijk punt, daar deze op het ogenblik diep bedolven liggen onder jonger duinzand. Ze bestaan uit kleilig materiaal met veel rietresten, maar zijn niet goed meer na te gaan.

4, 5 en 6a Sedimenten van de Prae-Romeinse transgressie

Zand, zavel en klei, resp. meer dan 2 m, van 1-2 m en minder dan 1 m dik. Onder punt 6a valt ook rietveen, gevormd onder invloed van het brakke overstromingswater en al of niet bedekt met een dunne kleilaag.

Er is zo goed mogelijk getracht de diktelingen aan te houden, maar op verschillende plaatsen (b.v. bij Fijnaeker, Rijswijk, Leidschendam, Leiden en Voorschoten) zullen onnauwkeurigheden voorkomen.

In het algemeen komt ook onder de dikkere sedimenten (4 en 5) nog wel veen voor, behalve ten noorden van Poeldijk en bij Wassenaar, waar het zand van de strandvlakte betrekkelijk ondiep ligt.

6 b Moerassen en veenmoerassen van de strandvlakten

In sommige strandvlakten kwam in Romeinse tijd nog slechts een dunne laag veen voor, in andere een wat dikkere. In het algemeen bestaat dit veen, voor zover het niet onder invloed van de Prae-Romeinse transgressie is gekomen, uit zeggeveen, riethoudend zeggeveen en broekveen (zeggeveen met houtresten).

7 Eutrophe venen

Langs de Oude Rijn kwam een brede gordel bosveen voor. Hier was bosgroei mogelijk onder invloed van het eutrophe zoete rivierwater.

8 Oligotrophe venen

In het centrum tussen de rivieren Oude Rijn en Maas lag een groot veenmoeras dat slechts door regenwater gevoed werd. De begroeiing bestond uit veenmossen en heide. Het groeide iets boven de omgeving uit en waterde via kleine veenstroompjes af op de omgeving. Van deze veenstroompjes heeft het zeewater ongetwijfeld gebruik gemaakt om diep in het oligotrophe moeras binnen te dringen. Op vele plaatsen is het oligotrophe veen nog onder het rietveen en de klei- en zavelafzettingen terug te vinden. Waarschijnlijk bevonden zich plaatselijk nog wel enkele meren in het veengebied (Zoestermeerse meer) maar dit kon door ons niet aangegeven worden. Het gehele oligotrophe veengebied en zelfs nog een vrij groot oppervlak waar het oligotrophe veen door rietveen en zelfs klei bedekt was, is in de middeleeuwen en daarna vergrepen voor turfwinning.

9 Jonge duinen

Ten westen van de rand tot waar in de Middeleeuwen de jonge duinen over het Romeinse landschap zijn gewaaid, hebben we op de mond van de Oude Rijn na, niets meer ingetekend. Het zal zeer moeilijk zijn, om hier nog nadere gegevens te verzamelen.
